

K HRANICKÝM FAJÁNSÍM

PETR VOJTAL

Manufaktura na výrobu fajánsí a kameniny v Hranicích na Moravě je nejstarší tohoto druhu v prostoru Moravy. Kníže Max Dietrichštejn, majitel hranického panství, ji zakládá roku 1784. Popudem i inspirací k jejímu vzniku byla manufaktura v Proskově (polsky Pruszków, německy Proskau), založená roku 1763 rovněž Ditrichštejn v Horním Slezsku. Produkce i obyt keramické výroby však od počátků narážely na řadu potíží. Podstatné byly zejména technologické problémy se složením hliněné masy a vypalováním, ani výsledné zdobení často nedosahovalo potřebné úrovně. A navíc tehdejší okruh movitějších zákazníků požadoval hlavně vysoce ceněný porcelán. Ani pokusy s produkcí kameniny nezabránilly snižování objemu a později také úpadku výroby. Roku 1796 rozhoduje majitel o ukončení produkce, o rok později již dílny definitivně nepracují. Pravidelný provoz hranické manufaktury tedy trval jen 14 let.

Díky relativně krátké existenci výroby a kolísavé kvantitě produkce se do dnešních dnů dochovalo jen omezené množství hmotných pramenů dokumentujících úroveň a dobový vkus tehdejších zákazníků. Znamé kusy jsou nyní soustředěny v institucionálních i soukromých sbírkách. Proto jakékoliv nové zjištění je spíše výjimečné. V roce 1995 se Městskému muzeu v Hranicích podařilo prostřednictvím starožitnického obchodu Antique pana Jiřího Rachůnka v Opavě získat fajánsovou misku z hranické produkce.

Miska je z hlediska nezavščeného pozorovatele dosti nenápadná. Je formována na půdorysu oválu, s delšími stranami, protaženými do zahrocení. Podstavu zvýrazňuje profil, vnitřní strana dna je rovná a hladká, plynule přechází do zdviženého okraje. Ten má na kratších stranách měkké zvlnění až k lemu. Celek je zhotoven z bíle polévané fajánsě. Plocha vnitřní strany dna nese výzdobu v podobě tří výrazných stylizovaných snítek s květy, mezi nimi a uprostřed dna nalezneme ještě jednoduché větvičky. Veškerý dekor je proveden v sytém manganovém modří. Provedení hlavních květů lze charakterizovat jako volnou reminiscenci na tzv. slaměnkový dekor, který známe hlavně z oblasti německé porcelánové produkce od poloviny 18. století. V našem případě v určitém zjednodušení tak vypovídá o snaze přiblížit se tehdy velkým a oblíbeným vzorům v porcelánové hmotě. Nový zisk hranického muzea je o to cennější, že kromě značky D:W: (zkratka pro Dietrichstein Weisskirchen) nese ještě číslice 88, což znamená rok 1788.

Literatura:

Hrbková R.: Hranická keramika. Olomouc 1968.

MISKA FAJANSOVÁ, HRANICE NA MORAVĚ 1788, DÉLKA 27 CM, ŠÍŘKA 19,5 CM

MISKA FAJANSOVÁ, HRANICE NA MORAVĚ 1788, VNEJŠÍ STRANA DNA S HNĚDOFIALOVOU ZNAČKOU MANUFAKTURY A DATAČÍ / OBĚ FOTA MĚSTSKÉ MUZEUM V HRANICÍCH

